

in ustvarjalnosti. Posebno pomembno pri tem bi bilo, da bi na ta način prišlo pri pouku slovenskega jezika do boljše integracije med slovnico, književnostjo in sporočanjem.

Franc Žagar
Pedagoška akademija v Ljubljani

TRETJA RAZISKAVA O KNJIGI

Gregor Kocijan idr.: *Knjiga in bralci III, Ljubljana, Kulturna skupnost Slovenije, Raziskovalni inštitut FSNP 1985, 159 str.*

Po šestih letih je spet pred nami knjiga, ki se podrobno ukvarja z raznolikimi odnosi med knjigo in bralcem. Seveda je treba takoj pristaviti, da enako kot bralca srečamo tudi nebralca, saj statistika neusmiljeno izkazuje dejstvo, »da 48 % anketiranih, starih 18 in več let, v letu 1984 ni prebralo nobene knjige.« Ker se nam še vedno zdi, da prihajamo do znanja in vednosti prek knjig, je skoraj 50-odstotno nebranje slab znak za naš razvoj v učečo se, na znanju in razgledanosti temelječo družbo.

Kakorkoli že: četudi ne zaupam povsem anketnemu vzorcu kot zanesljivemu pokazatelju podatkov v splošnem smislu, pa je vendar zadeva dovolj slaba tudi v primeru, če je točnost le približna. Podatek kaže, da polovica populacije knjig ne rabi niti za zabavo niti za strokovni napredek. Oblikujejo se naslednje možnosti:

- 1) da del manj izobražene populacije zaradi enostavnih opravil (strokovnih) knjig res ne rabi, za odih pa morda bere zabavno časopisje,
- 2) da tudi del bolj izobražene populacije uspeva (morda celo dobro) preživeti brez knjig in znanja iz njih,
- 3) da neberoča populacija le prihaja do znanja kako drugače (strokovno časopisje, radio, televizija).

Posebej zanimivo po podatkih in izpeljavah se mi zdi 3. poglavje »Branje knjig in vrednote« (prispeval ga je Dimitrij Rupel). Tu izvemo, da npr. mlajši več bere kot starejši; da je med vodilnimi in vodstvenimi delavci komaj (!?) 31 % nebralcev; da neverni berejo več kot verni; da tisti, ki so označili za pomembni vrednoti samoupravljanje in svobodo, berejo (ali ne berejo) pravzaprav enako, kot kaže povprečje; da je najbolj brano leposlovje; da je največ bralcev študentov; da je družina prevladujoča vrednota ljubiteljev leposlovja; da televizija ne izpodriva knjige; da so dobri bralci časopisov tudi dobri bralci knjig itd.

Iz podatkov, ki jih daje Darka Podmenik na strani 46, izhaja: »da v zadnjih desetih letih pogostost branja knjig rahlo upada v vseh socialnih kategorijah bralcev«. Kolikor je bolj ali manj razumljivo, da ljudje največ bero leposlovje, pa je čudno, da po raziskavi »slovenski bralci berejo knjige v drugih jugoslovanskih in tujih jezikih le izjemoma« (str. 53). Gregor Kocijan je v poglavju »Bralci leposlovnih knjig« natančneje analiziral, zakaj bralci berejo knjige, kje bralci dobe knjige, kaj bere (vrsto knjig). Med podatki, ki jih navaja Kocijan, velja posredovati v tem poročilu vsaj še, kam sodijo knjige, ki so jih bralci navajali (4 % sodi v starejšo slovensko književnost – do Cankarja; 17 % v novejšo slovensko književnost – od Cankarja do danes; 12 % je del jugoslovanskih avtorjev; 9 % sodi v starejšo svetovno književnost – do začetka 20. stoletja; 54 % v svetovno književnost 20. stoletja in 4 % med spominska, dokumentarna in druga dela nejugoslovanskih avtorjev).

Katere knjige ostajajo popularne še iz raziskave 1979? To so predvsem: T. Svetina: Ukana, L. N. Tolstoj: Ana Karenina, K. Stajner: 7000 dni v Sibiriji, M. Stražišar: Ciganka, M. Jurić-Zagorka: Čarovnica z Griča, H. Konsalik: Kirurginja, A. Selinko: Desirée, M. L. Fischer: Senta. (Slovenca v izboru sta torej T. Svetina in M. Stražišar.)

O kupovanju knjig je v knjigi razvejan spregovoril Martin Žnideršič.

V Prilogi 2 je objavljen še nadrobnejši pregled leposlovnih in drugih knjig, ki so jih navedli bralci. Tako lahko razvidimo iz podatkov največkrat omenjene avtorje oziroma avtorje z največ omenjenimi deli.

Med Slovenci so to: I. Cankar (8 omenjenih del), F. Bevk (6 del), A. Ingolič (8 del), M. Kranjec (6 del), V. Zupan (7 del). Med tujimi avtorji izstopajo: F. Dostojevski (7 del), E. Zola (6 del), P. S. Buck (8 del), A. Christie (14 del), A. J. Cronin (6 del), H. Kinsalick (16 del), V. Holt (11 del), H. H. Kirs (13 del), E. M. Remarque (7 del), J. M. Simmel (11 del), E. Wallace (7 del). Med napakami naj omenim le, da je pri I. Torkarju navedeno delo E. Torkarja »Sol življenja« in da se je domačin P. Šimac znašel v svetovni literaturi 20. stoletja.

Raziskava, ki so jo za Kulturno in Raziskovalno skupnost Slovenije opravili štirje omenjeni raziskovalci pod vodstvom Gregorja Kocijana (nosilec naloge), daje vrsto tehtnih podatkov, ki z več vidikov ilustrirajo naš sedanji kulturni trenutek.

Andrijan Lah

Slovanska knjižnica v Ljubljani

IZMENJAVA POGLEDOV NA SLOVENSKO REFORMACIJO V TRSTU

Inštitut za slovansko filologijo tržaške filozofske fakultete zadnja leta razvija zanimive pobude, ki omogočajo poglobljanje študijskih možnosti, po drugi strani pa vodijo k izmenjavi rezultatov znanstvenega proučevanja. Ne gre tudi pozabiti, da ta dejavnost pogosto presega okvire strokovnega dela in prodira tudi v širšo tržaško javnost, v kateri si mora, žal, slovenska kultura še vedno iskati potrditve svojega mesta. Pomemben delež pri vsej tej dejavnosti imajo gostovanja profesorjev ljubljanske univerze, rezultati vseh teh prizadevanj pa se kažejo pri širjenju interesa za študij slovenistike. Značilno je, da v Trstu, kjer je zaradi znanih demografskih gibanj vse manj študentov, zadnja leta narašča vpis na slavistiko. Pa tudi sam položaj te stroke se izboljšuje v okviru organizacije študija na tržaški univerzi, tako da je sedaj možno na tej fakulteti pridobiti tudi slovenistično diplomu. Tik pred koncem leta 1985, torej na pragu štiristoletnice Trubarjeve smrti, je v Trstu zaživela zanimiva in vsestranska pobuda, ki je tržaški javnosti predstavila slovensko reformacijo in je v tržaški javnosti dosegla lep odmev. Gre za sklop akcij, ki so potekale pod naslovom Beseda in knjiga, priredili pa so jih profesorji inštituta za slovansko filologijo ob sodelovanju tržaške in ljubljanske univerze, uprave tržaške pokrajine, Narodne in študijske knjižice v Trstu ter Narodne in univerzitetne knjižnice v Ljubljani.

Prireditve Beseda in knjiga so imele dvojen namen. Po eni strani so hotele prispevati k izmenjavi strokovnih pogledov med znanstveniki, po drugi opozoriti tržaško okolje na plodno in ustvarjalno ozračje, ki ga je premožgel Trst v 16. stoletju, pa tudi na globoke korenine slovenske kulture, ki so nekoč lahko črpale življenjski sok v okolju, ki se danes domala ne zaveda bogastva tradicije slovenske skupnosti, saj jo komajda opazi ob sebi.

Ta drugi cilj prireditve, katere adresat je bila širša tržaška javnost, je skušala doseči predvsem obsežna in bogata razstava *protestantskih tiskov*, ki so jo priredili v Pomorski postaji, torej v elitnih tržaških prostorih sredi mesta. Čeprav je za slovensko javnost to v bistvu repriza ljubljanske razstave iz leta 1984, je bil to za tržaško okolje pomemben dogodek, ki je pokazal na starost slovenske kulturne tradicije, na njeno usodno povezanost s Trstom /in Koprom/, na enakovrednost slovenskega ustvarjanja z drugimi najelitnejšimi ter najproduktivnejšimi evropskimi tokovi 16. stoletja, pokazal pa je tudi na odmevnost tega slovenskega ustvarjanja v najvidnejših evropskih delih.

Za strokovno javnost je bila zanimiva in plodna *okrogla miza o protestantizmu*, ki je 23. 12. 1985. potekala na Inštitutu za slovanske jezike tržaške filozofske fakultete. Strokovne debate, ki je potekala enakovredno v italijanščini in slovenščini, se je udeležila številna publika, med katero je bilo tudi več ljubljanskih in tržaških univerzitetnih profesorjev. Okroglo mizo je vodil Jože Pirjevec, predstojnik inštituta – gostitelja in osrednji organizator celotnega sklopa akcij Beseda in knjiga. Okrogla miza je bila zamišljena kot izmenjava strokovnih pogledov in rezultatov znanstvenih raziskovanj med tržaškimi in ljubljanskimi strokovnjaki, med italijanskimi in slovenskimi proučevalci 16. stoletja. Žal so se diskusije udeležili predvsem zgodovinarji in literarni zgodovinarji, ne pa tudi predstavniki jezikoslovja ter drugih strok, vendar v omejenem času, ki je bil na razpolago, ni bilo mogoče osvetliti